

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

20. De Diuinatione, quæ dicitur ex Mortuorum vmbris & cadaueribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

letho suo confirmavit. Valer. lib. 1. cap. 5. Vnde Poëta de superstitione ex offensione pedis Tibul. lib. 1. leg. 3.

O quoties ingressus iter, mihi tristitia dixi,
offensum in porta signa dedisse pedem.

Ouidius itidem in epist. Laodomie ad Protefilau,

Hunc fateor, volui reuocare, animusque ferebat,
Substitit auspicij lingua timore mali.

Cum soribus velles ad Troiam exire paternis

Pes tunc offenso limine signa dedit.

Vt vidi, iugemui.

Hoc Diuinationis genus est prorsus vanū, & inane, ac idcirco damnatum in cap. Illud quod. 2. 6. q. 2. de eo agit S. Tho. 2. 2. q. 95. a. 7. Negare tamen non possumus, aliquando dicta, vel facta hominum talia fuisse, vt diuino impulsu, & afflatu futuros rerum euentus præsignificarent: vt Genes. 2. 4. accidit in seruo Abrahæ. 1. Reg. 14. in Ionathâ: Iudicum 7. in Gedeone: Ioan. 11. in Caipha pontifice. S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 7. ad 3.

Caput XIX.

De Diuinatione ostentorum, portentorum, & prodigiorum.

Animaduertere oportet, Ostenta, Portenta, Prodigia, &c; Mōstra inde nominari, quod aliquid ostendant, portentant, prædicant, & mōstrent. Narrat Valer. lib. 1. c. 6. Bouem voce humana locutum fuisse. Carnis in modum nimbi dissipatas partes cecidisse: quarum maiorem numerum præpetes diripuerunt aues, & reliquum per aliquot dies, neq; odore terro, neq; deformi aspectu mutatum iacuit: purum infantem semestrem dicit, in Foro Boario triumphum proclamasse: alium cum Elephantino capite natū. In Piceno lapides pluuisse: in Gallia lupum, vigili è vagina gladium abtulisse: in Sicilia scuta duo sanguinem sudasse. Etiam metentibus cruentas spicas in corbem decidisse. Cerites aquas sanguine mistas fluxisse: in bello Punico secundo bouem dixisse, *caue tibi, Roma. Hæc ille.*

Talia igitur sunt, quæ præter solitum, & cōmunem naturæ usum, & ordinem solent accidere, & aliquem hominibus metum incutere: Veluti, cum sanguis, lac, ranæ, pisces, vna cum pluujs, & imbribus decidunt: item, cum ignium & cometarum imagines insolitæ apparent: cum in aëre pugnantium militum exercitus videntur, armorum strepitus sentiuntur, hominum clamores, voces lugubres audiuntur; depictæ in vestibus, & pannis cruces cōspiciuntur. Si cum femina nascitur, puella biceps nata sit, prædici aiebāt: Ethnici seditionem in populo futurâ: corruptionem, & adulterium in domo, vbi nata esset. Si mulier leonem peperisset, significari id fore, vt ab externis gentibus vinceretur ea ciuitas, in qua id contigisset. Seruio Tullo dormienti caput arsisse fertur. Valer. lib. 1. c. 6. Soli. c. 2. Dionys. li. 4. Liu. lib. 1. Et prædictum ei à cōiectoris, siue diuinatoribus fuit eum fulmine periturum. Alij verò diuinarunt eū ad regium fastigium euehendū. Croesi filius cum infans esset, locutus est: quod significasse aiunt, regnum patris, & domum funditus ruituram. Zoroastres eodem die, quo natus est, risisse perhibetur, vt referunt Plin. lib. 7. c. 16. Solin. c. 4. Aug. lib. 21

de Ciui. c. 14. quo risu significatum esse dixerunt diuinatores cum nihil terrestria amaturum, sed cælestia. Sed Aug. nihil, inquit, boni ei monstruosus risus ille portendit. Nam magicarum artium perhibetur inuentor fuisse. quæ quidem illi, nec ad presentis vitæ vanam felicitatem contra suos inimicos prodesse poterunt: à Nino quippe rege Assyriorum, cum esset ipse Babilianorum rex, bello superatus est. Hæc August. & Plin. refert, eidem cerebrâ in a palpi esse, cum natus est, vt impostam repelleret manum futuræ, vt ille ait, præfatio scientiæ. In exercitu Xerxis, quem aduersus Græciam contraxerat, equæ partu leporem editū fuisse ferunt: quo genere monstri, dicit Valer. lib. 1. c. 6. Significatus est illius tam magni bellici apparatus euentus. Enumerat Valerius alia multa prodigia, lib. 1. c. 6. aliqua etiam habet Cicero in libris de Diuinatione.

Porrò hæc prodigia, & ostenta aliquando Dei virtute contingunt; aliquando etiam dæmonum potestate possunt apparere. Nonnunquam etiam naturæ vi, ac facultate aliqua, ita raro eueniunt, vt quædam portenta, & prodigia esse videantur. Si arte dæmonum efficiantur, sæpe res veræ non sunt, sed tales apparent: possunt enim dæmones intuentium oculos ita deludere, vt putent homines, se res veras cernere, & intueri, cum tamē veræ non sint. Vanum est ex huiusmodi ostentis, portentis, prodigijs, & monstris, nisi diuinitus eueniant, fortuita, & libera hominum consilia, euenta, & officia velle præscire. Si tamen probabiliter coniectamus, ea naturæ vi esse effecta; probabiliter quoque aliquos naturales euentus conijcere, expectare, & prænuntiare possumus: siquidem vim naturæ non superant.

Cap. XX.

De Diuinatione, quæ ducitur ex Mortuorum vmbis, & cadaveribus.

Primū animaduertendū est, esse genus Diuinationis, quæ Necromātia vulgo dicitur, qua quis vmbis, vel cadaveribus mortuorū inspectis futuros, aut occultos rerum euentus aduersos, vel secundos diuinat. Dicitur etiam Psychomantia, quoniā per eam animæ respōsa, & oracula reddere cōsentur. Præterea, cū quis ex descriptis in mortuorū corporib⁹ certis lineis, figuris, & signis fortuita futura, vel latentia nititur intelligere. Insuper cū quis certo cadaverū cōtactu, futurū aliquid, vel occultū prænuntiat, aut indicat. Postremò, cū quis præscripta verborū forma, aut certis carminibus, descriptisq; circulis, & figuris literarū, characterū notis, mortuos excitare se putat, & ab eis accipere responsa, quib⁹ fortuitos futuros euentus prædicat, aut omnino occulta patefaciat. Notū est, quod sacræ literæ prodiderūt, in quibus legimus, Pythionissam Samuelis animā euocasse, de qua re, quæstio est, an is, qui apparuit, & respōsum Sauli reddidit, fuerit verè Samuel, an verò Demō, qui Samuelis formā, & imaginē refererat, nā hoc secūdū, aut primū potuisse cōtingere, docet B. Ang. li. ad Simplic. 2. q. 5. & Augustinū sequuntur S. Th. 1. p. q. 89. a. 8. ad 2. 2. q. 95. a. 4. ad 2. q. 17. 4. a. 5. ad 4. De qua cōtrouersia agā in quinto Decalogi præcepto, vbi tractabo de Magorū operib⁹, & magicis, quibus Republicæ salutis sæpe nocēt. Hoc diuinandi genus ex Gētilibus originē duxit. Olim

1. Reg. 28.

siquidem oraculorum respōsis miserē delusa est cœca, & vana Gentilitas: credit etenim Idolis, simulacris, statuis, & imaginibus mortuorū principum, & regum inesse aliquid diuinitatis. **Dæmones** namque in eis loqui cœperunt, & ad interrogata præbere responsa: quo factum est, vt mortui cæperint euocari, vt vel futura prædicarent, vel penitus occulta aperirent. Totum hoc diuinandi genus iure diuino damnatur Deutero. 18. non inueniatur in te, qui arriolos sciscietur, neq; Pythones consulat. lege S. Tho. 2. 2. q. 95. art. 4. Est quoq; Canonico, & ciuili iure damnatum. 26. q. 3. cap. 1. g. iur. & l. nemo aruspices. C. de Malefic. & Mathem.

Caput XXI.

De Diuinatione, quæ sumitur ex fortibus.

Observandum est, hoc Diuinationis genus in iure Canonico 26. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & tit. de sortilegijs, Sortilegium vocari à fortibus legendis, hoc est, eligendis. **Sortilegi** dicuntur, qui per sortes fortuita futura, aut omnino occulta præsentia, siue præterita prænunciant, aut patefaciunt. Sorte quippiã eligunt; velut qui fabas, aut festucas commiscendo, aut cribrum charutulis quibusdã in scriptis furta latentia detegunt, & produnt fures occultos.

Est etiam animadvertendum, in iure Canonico sortilegium interdum amplè, & largè patere, ita vt quamlibet Magicam superstitionem significet. Sicut etiam apud Plinium libro octauo, capit. 4. Sortilegiorum nomine videntur intelligi vanæ omnes Magorum persuasiones. Præterea sciendum est, triplex esse sortium genus, vt docet S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 8. **Aliæ** enim sortes vocantur **Diuinatoriæ**, quibus vtuntur homines, vt sciant, quid cuique sit tribuendum, his vtuntur in conuersionibus, & litibus dirimendis, in hereditatibus, possessionibus, lucris, & alijs bonis communibus diuidendis; in honoribus, dignitatibus, & publicis administrationibus distribuendis, in magistratibus eligendis, & alijs rebus discernendis; vt si duo proponantur æquè idonei, & digni, vel æquè indigentes, & eorum alterutri sit ius, vel aliud emolumentum, & commodum conferendum, solet his, & controuersia forte componi, & dirimi. Et hoc genus sortium, nec iure naturali, nec ciuili est interdictum; quod planè colligitur ex l. Si cum ambo. ff. De Iudicijs. l. Si duobus. C. Communia de legibus. & l. Si qui sunt. ff. Familie erciscunde. De his fortibus scribit B. Augustinus in epist. 180. ad Honoratum, vbi ait: Si inter Dei ministros sit discipatio, qui eorum persecutionis tempore maneant, ne fuga sit omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium deseratur Ecclesia, si hec discipatio aliter nõ potuerit terminari, quantum mihi videtur, qui maneant, & qui fugiant, sorte eligendi sunt. Et lib. 1. de doctr. Christiana. cap. 18. ait. Si cui abundaret aliquid, quod oporteret dari eis, qui non haberent nec duobus dari potuissent, si tibi occurrant duo, quorũ neuter altum, vel indigentia, vel vgentia aliqua ne esutate superaret, nihil insum faceres, quam vt sorte eligeres, cui danatum esset, quod dari vtrique non posset. Hæc ille.

At verò in electionibus ecclesiasticis ad dignitates, officia, administrationes, & beneficia Ecclesiastica sortes iure Canonico prohibentur. Nam

in ca. Ecclesia, de sortileg. ad finem dicitur: Sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione damnantes. Damnatur meritò, tum ne ineptus, & minus idoneus cæca sorte eligatur: tum ne fors quæ cæca est, in Ecclesijs locum habere videatur: Sed in electionibus ad dignitates, & administrationes ciuiles fors non prohibetur, neque in iudicijs ciuilibus, neq; in litibus, & causis clericorũ ad temporalia pertinentibus est interdicta, vt ait Abbas cap. Ecclesia, de sortileg. **DICES:** Nonne forte cæca aliquando continget, vt ineptus, & indignus eligatur? quod cum iure naturali pugnat? Respondeo, in electionibus ciuilibus non prohiberi sortem iure naturali, quando pluribus idoneis petentibus, vnus eorum forte eligitur: at quando vnus candidatorũ ineptus est, & indignus, tunc fas non est electionem sorti committere, quia iuri naturali aduersatur. Sed in electionibus ecclesiasticis etiam si multi sint æquè idonei, iure tamè Canonico fors prohibetur.

Aliæ item sortes dicuntur **Consultoriæ**, quibus Diuina voluntas exquiritur, vt sciat, quid sit faciendum, quid agere oporteat, quid cauere, & fugere: quo sortium genere sæpe vetus Hebræorũ populus vtatur. Eo item vti sunt Apostoli Mat. cum Matthiam Apostolum in locũ Iudæ proditoris sorte elegerit. Iosue 7. Iudicio sortium puniuit Acham, qui de anathemate quid surripuerat. Saul quoq; sorteprehendit filiũ suum Ionathã mel comedisse, vt legitur 1. Reg. 14. Ionas propheta fugiens à facie Domini, sorte deprehensus est, & in mare deieci, vt habetur 1. Ionæ. Zacharias sorte exijt, vt incensum poneret. Luca 1. Vnde in his fortibus non semper peccatum admittitur, vt statim dicam.

Aliæ sortes **Diuinatoriæ** appellantur, quibus aliqui vtuntur, vt sciant futura occulta: cum obseruatis, & inspectis fortibus futura prænuntiantur, vel aperiantur occulta: vt potè, si modo sic, modo aliter tabula, tessera, taxilli, chartæ, aut grana triticea, vel sabbæ decidant, fortuiti rerũ euentus aduersi, vel prosperi prædicuntur. Si chartula in vrnã cõiecta, aut in cribro posita vnã cum alijs multis, quæ Titij in scriptũ nomen habet, educatur, & inde cõiector diuinet, apud Titũ esse rem, quæ fuit clã furto sublata. Item, si librũ apertenti certa quædã Scriptura occurrat, quæ res letas, tristitias cõtineat, inde cõiector omnia aduersa, vel prospera euentura vaticinari solet. Et hoc genus sortium iure Canonico prohibetur: quod ex Gentilium vana superstitione traxit originẽ. Gentes enim dæmonum fraude deceptæ, fortibus temerè hoc, aut illo modo cadentibus, diuinitatis aliquid inesse crediderunt, aut saltè fortuitæ, ac temerariæ sorti multa tribuerunt. Teste S. Th. 2. 2. q. 95. art. 8. In fortibus etiam diuinatorijs peccatũ est, si quis eis vtatur, ac si fortuna, vel stellarum vi dirigantur, ac temperentur: & in hoc vanitas est. In consultorijs peccatũ lethale est, si per sortes à dæmone expectetur euentus, si à Dæmone consiliũ per sortes queratur. Item, in eisdem quadrupliciter peccare quis potest, etiam quando per sortes Deus ipse consultitur. **Primò**, si absque vlla prorsus necessitate fortibus vtatur: hoc enim, inquit S. Th. esse *Dei tentare*. **Secundò**, si absque debito Dei cultu, & honore ad sortes cõcurrat: & ideo Apostoli ad eligendum ali-